ПЕРЕСТРОЙКА НАЬКЪАГIА КЕРДАЧА ТОЛАМАШКА

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера дензь ★ ШОАТТА, 23 ЯНВАРЬ, 1988 ШУ. ★ № 10 (7513). ★ Мах 3 кап.

ТАХАН НОМЕРЕ:

2-гIа оагIув

«Вахарца бувзам чIоагIбеш», (С. Беков), «Бехктокхам» (Д. Дерсигова), «Вайх тийша да» (Ю. Коротин).

3-гIа оагIув

«Лаьттан да» (М. Магомедов), «Хала урхе» (М. Муталиеви, М.-Б, Цицкиеви).

4-гIа оагIув

«Лекционни опыт вIаши йовзийташ» (А. Смирнов). «Каьхатий лазар», юмореска (Б. Ганижев).

ХАНО ДIАДЕХ

Тахан Грозне хьаеллача парте Нохч-ГIалгIай обкома пленуме ювцаргъя республике еча перестройкана кулгалдарах йола бюро отчет

Духхьал дIааргда вай: хьалхагIа санна, къурдаш а деш, дувцаргдац промышленносте, юрта боахаме, социальни даькъе де вIаштIехьдаьннарех. Къаьстта теркам тIабохнийтаргба радикальни экономически реформа чакхъяккхара, демократи а гласность а шеръяра, идеологически влияни чIоагIъяра, кадрашца бу болх тоабара де дезачоа, лоархIамеча дуккхача кхыча дешашта.

Шеко яц, КПСС XXVII съезда а цул тIехьагIа хиннача Центральни Комитета Пленумий а решенеш кхоачашъеча белггала толамаш даьхад республикерча дуккхача предприятей, колхозий а совхозий а коллективаша, бIарччача районаша. Тахан ала йиш я партийни кулгалдара стиле, формашка, методашка дикагIча оагIорахьа цхьадола хувцамаш хиннад, аьнна. Экономике санна, социально - культурни даькъе а динза дисараш примитивни хьисапе де а ца гIерташ, республика вахареи балхеи дерригача лостамашка йIаьххача хана лаьрхIа дегIаахара перспективаш увттае яьннай укх тIеххьарча хана. Долче, парте ЦК апрельски (1985 ш.) Пленум хинначул тIехьагIарча хана КПСС обкомо де аьнна белгалдаьча хIамаех партийни организацей, советски, профсоюзни, комсомольски, боахама органий хIара деннара гIулакх хулаш латт.

Дуккхача партийни организацей балха тIа шерагIа пайда ийбу демократех, гласностах, критиках а самокритиках а. ГIулакх корта болашагIа леладе гIерт уж, нонагIо кIезигбаьб духхьал каьхаташца бу болх, хьалхагIа тIанйдаь соцамаш кхоачашдара дукхагIа йоакхо ю.

Промышленни производства боарам цхьан метте латташ хилар дIадоаккхаш латт. Нагахьа санна цхьайтталагIча пятилетке из лохлуш хиннабале, шийтталагIча пятилетка хьалхарча шин шера цу даькъера задани тIеххоачашйир соахка. ТIакхийтта еррига продукци яьккхай къахьегама овсарле лакхъяра чотагIа. СихагIа дегIаух машинаш, металлах йола хIамаш, гIишлон материалаш хьаелга, яйга а кхачан а промышленность. Боахам лелабара экономически методаш, коллективни а дезала а подряд, боахама расчет дукхагIа юкъекхийлай республика агропромышленни комплекса къахьегамхоша. Соахка ткъеста миллион сомал совгIа пайда баьб колхозашеи совхозашеи.

1986 шера хинначул дуккха а дукхагIа я пачхаьалкхен капвложеней чотагIа хьалъяь квартираш, деша даха ха йоацача берий учрежденеш, клубаш, культура цIенош, амбулаторно - поликлинически учрежденеш.

Цхьабакъда, уж толамаш вай гIаддугаш дале а, пленуме дувцаргда экономика дуккхача участкашка цIенхащтта кхоачамбоацараш нийсдалара бахьанех. Масала, договорни декхараш кхоачаш ца деш хIана йисай 21,3 процент йола предприятеши организацеши, лох хIана еннай поставкай дисциплина? Овлангара хувцамаш хIана хилац капитальни гIишлошъеча, лерттIа болх хIана бац торговле, общественни кхачан, бахача наха бытовой гIулакхаш деча предприятеша? Республикерча ткъеста боахамо зе деш чакхдаьккхар дIадаха шу. Цхьайолча колхозашкеи совхозашкеи шерра юкъекхувлац юртбоахама культураш кхеяра интенсивни технологеш, хьалкхебаь хьувкъам боабу, хий дехкача лаьттах боаггIача бесса пайда эцац. Планал дуккха а дукхагIа да дулх, шура, кхыйола продукци яккхарга дIадодар. ХIанад из ишта, малав цу гIулакха бехке?

Духхьал дIаргда вай: уж а дуккха кхыдола а кхоачамбоацараш нийсденнад цхьайола партийни комитеташ, советски а боахама а органаш перестройка яра хьинаре оарцагIа ца яларах, «объективни» бахьанаш хьалха а тувсаш, даьчунга критически а самокритично а ца хьажарах, гласностахи демократизацехи когIортилга а ца еш, къаьнача IаьдалагIа болх барах, хIара денна хьаувтта декхараш къестаделга керттера а лерхIаш, перспективнидараш карара дувлийтарах. Партийни комитетий дуккхача болхлоша, советски органий, предприятей а боахамий а кулгалхоша шоашта тIалатта бехктокхам кIоаргга кхета ца барах, сага фактора лоархIам айбара лерттIа йоакхо ца ярах, социальни сфере увтта проблемаш къестара къаьстта терко ца ярах, кхыдола гIалаташ дувлийтарах.

«...ХIанз керттера стратегически дешаш къоастадаьд, кердача ларда тIа: политически, идеологически, нравственни, экономически, правовой даькъе перестройка дIайолаяра эша хIамаш хьакхеллад вай. Уж предпосылкаш мара йоацандаь дерригa а хIанзчул тIехьагIа де дезаш да, хIаьта практически болх — дIаболалуш мара бац», аьннад КПСС ЦК Генеральни секретара М. С. Горбачева парте Центральни Комитете массови информаце средствай, творчески союзий кулгалхошца вIашагIкхийтача къамаьл деш. ХIанз хIара коллективе хиланза даргдоацар да хьинаре а де лаьрхIачоа тIаберзабаь а болх белга, резерваш лехалга, кхоачамбоацараштa критика елга, кердадар, дIахьалхашкахьа ухалга сихдара накъадаргдар хьаллоацалга, инициатива дегIакхувлар, демократи а гласность а кIоаргъяр, балха керда формаш лехалга, хIаравар — токарь е партийни болхло, министр е доярка яр, аьнна, доацаш гIулакх дика леладеш, шийна тIалатта бехктокхам кхетабеш хулга. МоллагIча посте саг хиларах, наха эшарашн царна къувлараши довзаш хулга, цар йоакхо елга.

Парте XXVII съезда КПСС Центральни Комитето яьча Политически доклада тIа белгал ма даккхар, «...Кхоачамбоацараши айпаши бIаргагор, уж харцахьа лархIар кхоачам болаш дац. Уж ца хилийтара долла хIама де деза. Коммунист авангардни лоархIам болаш хилар моллагIча тайпара хулаш дац, практически гIулакхашца гойташ да из».Долче, вайна эшаш бац критиканаш, шаьра хабар дийца бехк дIарчоан Iоарчоан IотIа а билла, кIалхарбала гIерташ. Из де геттара атта да. Цу хьакъехьа пленуме хургда корта бола, гуччахьара, принципиальни а компетентни а къамаьл. Из тIадерзадаь хургда организаторски а политически а балха керттера лостамаш белгалдара, республика халкъа боахам, дегIабоалабара, идеологически, кадрови болх тоабара керда наькъаш лахара.

ХIана аьлча, перестройкана тахан эш аьнар аьннача дола, шоашта тIадиллача гIулакхах кIоаргга кхеташ бола, лакха говзал йола нах. Перестройкана эш хIаране инициатива, из балхах дог лазаш хилар. Кхоане дага а кхоабаш, къахьега ховргдола нах. Уж хила беза карагIдаьнначох кхоачамбаь Iергбоацаш, самокритични болаш, кердачоа тIакхувш, коллектива, Даьхенна долча гIулакха дукхагIа а дикагIа а хIама хьаде гIерташ.

Перестройкана эш Iилманен техниканен кердда карагIдаьннарех бизза пайда а эцаш, боахам лелабе ховш бараш. Из къаьстта чIоагIа эш хIанз, хозрасчета, самофинансироване, самоокупаемоста хьалашка республика дуккха предприятеш, боахамаш, организацеш болх бе йолаеннача хана.

Перестройкас, дIахьалхашкахьа ухалга сихдаро хьалхашка оттадаь уж доккхий декхараш кхоачашдара нах оарцагIбахар, хIара коллективе унахцIена морально - психологически хьал хьакхоллар керттерча даькъе тийша да партийни организацеех, коммунистий деналеча гIулакхех. Цудухьа хIанз керттердар да хIара партийни организаце, хIара коммуниста авангардни лоархIам айбар, цар низ а хьинар а радикальни экономически реформа чакхъяккхара тIадерзадар.

ТIаккха сихагIа вIаштIехьдаргда вай вахар эргадаккха, наьха хьал-таро тоае, перестройка толаме чакхъяккха.

МЕХКДАЬТТА ЧАКХДОАХАРАШ БОЛЧА

«Грознефтеоргсинтез» производственни объединенена чуйоагIача промышленни предприятешта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхалаттачарех цаI я. Н. Анисимова цIерагIча мехкдаьтта чакхдоахача Новогрозненски завода коллектив. Толаме кхоачашйир цо дерригача технико - экономически хьокхамий дIадахача шера план. БIубенна къахьегаш дIадоладаьд предприяте технологаша пятилетка кхоалагIа шу а.

Уж толамаш доахача дизза дакъа а лоацаш, шоаш соахка тIанйца хинна социалистически декхараш дикка тIеххоачашдаь установкаш кIезига яц заводе. Царна юкъе керттерчарехи эггара дикагIа лоархIарехи я ЛЧ-24 яхача установка коллектив. Предприятерча установкашта юкъе эггара хьалха шера план кхоачашъяьрех я из. Цун керттера бахьан да установка технологий къахьегами царна юкъера социалистически яхьи кхетамца вIаштIехьяккхар, технологически режим нийса лелаяр. Цу даькъе дика ка йоалаш къахьегаш ба укхаза машинист Н. Л. Пронин: вокккхагIвола оператор В. А. Кузнецов, оператор А. Г. Якимец.

№ 8 йолча цехо кхоалгIача участка коллектив. Укхаза оператор я Мария Николаевна Трущенко — йоккха говзал йола специалист. Ший декхараш дика кхоачашду коммуниста Трущенкос.

Иштта дика болх а беш, яхье хадданза хьалха латташ хьайоагIарех я № 21-1 йолча установка коллектив. Цига дукха технологаш ба шоай декхараш даим цIенеи диззаи кхоачаш а деш, башха-дика специалисташ лоархIаш. Царех цаI я оператор Макшаева Елена Исаевна. Балха тIа дика кайоалаш къахьегарал совгIа, юкъарча балха тIа а хьинаре дакъа лоац цо. Из я Заводской халкъа суде халкъа заседатель йолаш. Уж декхараш а массаза а цIена кхоачашдеш я из.

СУРТАШ ТIА: Машинист Н. Пронин, вокккхагIвола оператор В. Кузнецов, оператор А. Якимец; оператор М. Н Трущенко; оператор Е. Макшаева.

А. АЙРАПЕТОВЕИ
Г. КУРИЛЕНКОИ
сурташ.

ТЕХНИКА—КИЙЧОН МУГIАРЕ

ГIУЛАКХАШ БЕ-БЕ ДА

БIаьстан кхашкара балхаш дIадоладара бизза кхоачам Iалашбар — из да хIанз юртабоахама къахьегамхой керттера декхар. Цу гIулакха боаггIаш бола теркам тIабахийта къахьегаш ба Сунженски района XIX партсъезда цIерагIча колхоза механизатораш.

Делкъа ха яр цу боахама ремонтно - механически мастерске тхо нийсденнар. Дега тоам беш дар бIаргадайна сурт. Кхехкаш дар массе цхашкара балхаш. Поккхача мастерскешка цхьа саг вацар деш хIама доацаш.

Ремонтно-механически мастерске заведующе декхараш кхоачашдеш волча В. Шляхова яхачогIа, иштта дика къахьегаш хьайоагIа из коллектив массаза а.

— Моттийта а яхац аз, е укхаза доацар а дац, — йоах цо. — Мичча хана шо доагIе, хIанз санна гургба-кх тха болх.

Шоайла социалистически яхь лелаю мастерске чуйоагIача цехий коллективаша. Цу яхьа хьалхле яккха уж гIерте а, белгалдаккха доагIаш да, цар даим шоайла гIо-новкъостал деш хилар. Цхьанне вIаштIехь ца доалар шоллагIчо меттадоаладу.

Коллективо ший декхараш дизза кхоачашду. Масала, дIадахача шера йиъалагIча квартале тIехдика тоа а яь Iоттаяй 22 трактор. Из хьохкам дикка лакхагIа ба планал а тIанйца хиннача декхарел а. ХIаьта, укх шера хьалхарча квартале 32 трактор я ремонт е езаш. ХIанз 6 трактор тоаяь яьннай, вожаш 23 февраля яргйолаш я.

— Са безам ба, социалистически яхье даим хьалхалатташ хьабоагIача къахьегамхой цIераш яха, — йоах дIахо Шляховс, — Уж ба моторни цехера В. Подпорин, цун гIонча А. Жовнер, токараш А. Оварченко, Д. Морозов, газоэлектросварщик В. Лумбин, слесараш А. Клюков, Н. Пархоменко. Цхьа ди дIадодац царех хIаране 120—125 процент дийнахьара задани кхоачаш ца еш.

— Еррига а тха боахама йолча 197 тракторех, тахарча дийнахьа 115 трактор тоаяь а яьнна, кийчон мугIаре латт, — яхаш дувц колхоза керттерча инженера В. Москвитина. — ХIаьта юхейисараш а лоацача хана йистеяргья тха. Цул совгIа, боахама йолча 40 комбайнах 26 ремонт яь яьннай. Вожаш даггара тоаеш латт. Кхыйола юртбоахама инвентарь шо-шоай бригадашка тоаю оаха. Къаьстта дика дIахьу из болх М. Пономаренко керте латтача тракторни бригаде. Къаьна механизатор А. Харьянов керте а волаш, вIашагIъеллача звенос башха дика кхоачашду техника тоаяра балхаш.

Массе шера хьаьнала къа а хьегаш, шоай декхарех дика лоархIа а беш, хьабоагIарех ба техникана ремонт еш бола механизатораш И. Яценко, В. Кучеров, В. Чеботарев, И. Наин, В. Кучеров, мастер - наладчик О. Ряднов, кхыбараш. Шоаш хьадер тешамеи чехкеи ду царех хIаране. Иштта хьаьнала къахьегаш хьавоагIа колхоза керттера энергетик коммунист В. Сидельников а. Ший болх безаш, цунах дика кхеташ ва из.

Дика вIаштIехьдаьккхад боахаме социалистически яхье котало яьккхачар моральни а материальни а йоакхо елга а. Масала, дика а йолаш графикагIа трактораштa, комбайнашта, кхыйолча юртабоахама техникана ремонт яь баьннарашта 300 сом ахча тела лаьрхIад укхаза. Цу тайпарча мероприятеша дегаш айду ремонтникий, совбоах цар балхацара безам.

Белгалдаккха доагIа, из тайпа сурт массанахьа а района боахамашка ца хилар лочкъадац боахама кертколхозе Iалаьмате ледара лел юртабоахама техника кийчъяра болх. Из иштта хилар лочкъадац боахама керттерча инженера П. Калайтанова.

— Фу дергда оаха, дукха да кхоачамбоацараш, — йоах цо. — Эша оатхалаш корагIац, цул совгIа кхы а дукха нийслу цхьацца новкъарленаш. ДIа-м гIерт тхо могачогIа, бакъда, вIаштIехь-м далац лерттIа из болх бе.

Бакълув колхоза керттера специалист. Укхаза вIаштIехьдалац боаггIача хьисапе болх дIабахийта. ХIана аьлча, наггахьа мара механизатор вац боахаме шеи хьадаьри дIахо фу де дезеи ховш. Йоацаш я ремонтникий моральни а материальни а безам совбаккхара оттаяь мероприятеш. Цунга хьежжа эсала да боахаме техника кийчъелга.

ДIадахача шера йиълагIча квартале 17 трактор я укхаза тоаяьр, планагIа 19 тоае йоагIача. Иштта мара кхоачашъяьяц комбайнаши кхыйола инвентари тоаяра планаш. 80 процент мара яц цу квартале Евлоев Султан керте латтача цхьоалагIча бригадо тоаяь техника, 87 процент я М. Верещагина кулгалдеча шоллагIча тракторни бригадо тоаяр. ХIаьта боахаме лакхагIа хьокхам баькхача Котиев Бикара бригада а 92 процент мара кхоачашъяьяц задани.

Из иштта дале а, кIезига бац боахаме шоай декхараш тIехдика кхоачашдеш бола ремонтникаш. Царех ба къаьна механизатораш Н. Клющин, А. Разин, И. Войлов, В. Кулешев, къона механизатораш А. Акоева, Х. Кужулов, кхыбараш. Дика къахьега гIерт царех хIара болхло.

КIезига бац боахаме шин а кхаь а бетта алапеш ца эца механизатораш. Цу деша бехке малав ховш саг вац укхаза. Колхоза керттерча бухгалтера О. Калиничевас яхачогIа, бехке саг вац, хIаьта болхлошта алапи дIа хIана лац а ховш яц из. ТIаккха механизаторий дог хургда аьнна хетий шоана, дIахо йодача хана лерттIа болх хьабе?

М. ХАСАНОВ.

«ПРОГРЕСС-34» УРАГIДАХИЙТАД

ТАСС хоам

«Мир» яхача Iилма-тохкама комплекса дIахо дергдолча балхий программага хьежжа 21 январе московски ханах 1 сахьати 52 минути яьлча Советски Союзе урагIдахийтад «Прогресс-34» яха мухь кхухьа автоматически кема.

Кема урагIдахийтад «Мир» яхача лехкаш йолча комплекса эша материалаши тайп-тайпара мовхьаши ийца.

«Прогресс-34» яха кема орбита тIа даьккхад е параметраш а йолаш:

— Лаьттан тIехен тIара гаьнадалар 277 километр;

— Лаьттан тIехен тIара юхехьа хилар 191 километр;

— го баккхара ха 88,8 минут;

— оагIора дерзар 51,6 градус а йолаш.

Телеметрически информаце даннеегIа мухь кхухьача автоматически кема тIара системаш лерттIа болх беш я.

ПЕРЕСТРОЙКА НАЬКЪАГIА

КЪАХЬЕГАМА коллективашка нахаца къамаьл деш кхетаду Iаваi общество социально - экономически дегIаахар сихдара декхараш идейно-кхетам балара болх дика вIаштехь ца баькkхача кхоачашдулургдоацалга. Укхаза, кхы цхьаннахьа а доацача тайпара, эш цу балха эффективнегIа йола формаш, перестройка идеологически Iалашъяра система лохалга.

Халехете а, дукхача шерашка хьаIайна сеца латтара процессаш халагIча хьалаш тIа ювлар, идеологически кхетам баларен болх вахарца а нахаца а бувзам боацаш хиларах. Воашта хилча бакъахьа хетар долаш дола хIама санна дувцар вай касткаста, шерра пропаганда йотIагIерта а дIахьош ба къамандари моттигердари мара ца лоархIара, дина нийрчача гIулакхашта духьалара къовсам.

Айхха дола доттагIала бувзамаш тоссаденнад Къулбаседа ХIирийчени Нохч-ГIалгIайчени къахьегама коллективашта, дешара заведенешта, культураи искусстваи болхлошта юкъе. Республикера итт город а район а я вошал долча ХIирийчен городашцеи районашцеи доттагIала гIулакхаш леладеш. 60 совгIа йола предприятии организации я вIаши бувзамаш лоаттадеш, опыт дIахьа эцаш промышленни предприятешка, гIишлош хьалъеча, колхозашка, совхозашка, торговле, транспорте, кхыбу Омски, Калинински областий, Российски Федераце кулгалхоша. Цу хьакъехьа цхьа масал доаладергда аз. Керттерча даькъе Урус-Мартановски районе бахача нахах вIашагIъехкача гIишлон бригадаша соахка Омски областе 10 млн. сома маьха гIишлон - монтажни балхаш даьд. Вешта аьлча, цар хьалъяьй боахама гIишлош, социально - культурни объекташ.

Цхьаькха цхьа масал. Ножай - Юртовски района боахамаша договорни условех шоашта дIатIанийцар Калинински областера эрий дадача лаьттех пайда эцалгеи нах дIа а баха яьсса йисса юрташ юхадийнъелгеи. Цига бIарчча дезалаш баха дIабахийтар. ХIаьта хьалхарча шера цар

Вахарцара бувзам чIоагIбеш

ра, да аьнна хетача, толамий. Парте хоадамболлаш ца могаеш дIаяьккхар цу тайпара нийрча практика.

Вай общество дIахьош йола вахар кердадаккхара процессаш чакхьяхар, дош а гIулакх а цаI хулга, пропагандаи агитацеи вахарца бувзам хилар — из да тахан социально - экономически эргалонаш яра беча берригача идеологически а массово-политически а балха тIа хиланза даргдоацар. Перестройкера цун керттера маIан да, мехка вахаре хулача хувцамий, хIанз эттача хан революционни лоархIам вай ниiса кхетабар, общественни дегIаухалга сихдара парте каралаьца никъ чакхбоаккхача хIаранена ший моттиг кораяр.

Цунга хьежжа, КПСС областной комитет укх тIеххьарча шин шера партийни комитеташкара дукхагIа хьадеха а хетта а яьннай кхетам балара процесса чулоацама а дикала а хьакъехьа, идеологически болх тIагIерттаи индивидуальни хьисап долаши лелабелга керттера а лоархIаш.

Из дарах идеологически учрежденешта партийни кулгалдара стиле дикагIча оагIорахьа хувцамаш хилар. Агитационно - пропагандистски балха тIарча тайп-тайпарча категорегIа йолча кадрай общественни аттестаци яро хьагойтар наха идейно-политически кхетам балара вай хано дIадехарашка хьежжа кийчо яь нах мел-б.

Тахан идеологически балха цхьаккха участок яц перестройкана юстара латташ. КПСС Центральни Комитета соцамга хьежжа, хоадамболлаш хувцамаш даьд марксистско - ленински экономически дешара системе а. Цар керттера маIан да, вахара ерригача оагIонашка цу дешаро практически хьалушдар алсамдаккхар, партийни, профсоюзни, комсомольски организацешка, къахьегама коллективашка кердача Iаьдалага болх бара творчески хьал хьаккхоллар, шийна тIадиллача гIулакха бехктокхам хIаране бизза кхетабар, массане вIаши доагIар хьадехар, дIахьалхашкахьа ухалга сихдара йола таронаш тIагIертта хьалахар, кхоачамбоацаращца машар ца хилар.

ДикагIча оагIорахьа хувцамаш хиннад лекционни пропаганда а багагIа еш йолча политически агитаце а. Хьалха дIанхача шерашкачул дикагIа чакхдоах хIанз республике цаIдола политденош а: парте обкома бюро, секретариат шоай заседанешка хан - ханнахьа хьеж цар итогашка, бахача нахаца, къахьегамхоща вIашагIкхийттача докладчикаша даьчох хьахур дукхагIа а дикагIа а хилийтар духьа.

Парте областной комитето даим йоакхо ю кепайоазон, телевидене, радио балха: укхаза дукхагIа хила яьннай критически материалаш, пресса хьаккхаштагIа юкъегIерта яьннай республикана хьалхашка латта декхараш кхоачашдара, общественноста уйла-нигатах ког гIортолга а еш. Массови информацеи пропагандаи средствашта бокъонца йола демократизми гласности дегIайоалаяра уж тIаерзаеш лостам тел обкома бюрос.

Идеологически сфере перестройках дувцаш хилча, къахьегамхошта интернациональнии атеистическии кхетам балара хьалах а ца диннача далац вай. Из участок областной партийни организаце массаза а къаьстта терко еш я.

Цу дешах бола КПСС ЦК соцам кхоачашбеш, бахача наьха атеистически интернационалистически уйла—нигат хургдолчча хьисапе, хьалхашка латта декхараш кхоачашде даьлар вай. Из болх хьинарегIа бара доккха новкъостал хилар Сийлахь-боккхача Октябра 70 шуи Кавказ бахьан лаьттача тIема 45 шуи дизара кийчо еча хана. Республике чIоагIа а чахьа хьинаре къахьегаш. Цу хьакъехьа дика опыт Iоаяьй Къулбаседа ХIирийчени Нохч - ГIалгIайчени Пригороднии, Наьсаренин, Правобережнии, Малгобекскии, Дигорскии Шалинскии районаша.

ЧIоагIлуш да Херсонски областерча а вай республикерча а къахьегамхошта юкъера доттагIали вошали. 1990 шерага кхаччалца йолча юкъа социалистически яхьа хьакъехьа договор оттадаьд вай. Цига цхьана чакхйоахача мероприятешка дакъалоацаш я Херсонщинера а Нохч - ГIалгIайчера а 18 район. Традици а хинна дIаэттад экономически а социальни а дешай хьакъехьа вIаши дагадувлилга.

Партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организацешта, къахьегама коллективашта, культура а искусства а викалашта юкъера интернациональни бувзамаш чIоагIдара баь барт ба.

Вай долча хьоашалгIа баьхка хиннаб йоазонхой-воронежцаш, «Воронежски мехкарий» яха ансамбль, берий художественни самодеятельноста коллектив. Цар болхлоща, колхозхоща, студенташца, дешархоща вIашагIкхетараш хилар. Воронежски йоазонхой произведенеш нохчийн гIалгIайн меттала а яьха, кепатехар. ХIара шераца шерлу республика къахьегамхоша Малхбузен - СибарегIара мехкдаьтта газови комплекс дегIакхувлача, Нечерноземни зоне, БАМа районе, Омски, Калинински областашка халкъбоахамеи социально-культурнии объекташ хьалъеча дакъа лоацалга.

ХОВШ ма хилара, мохк социально-экономически дегIакхувлалга сихдара хьакъехьара КПСС XXVII съезда декхараш кхоачашдаро къахьегама ресурсех кхы а дикагIа пайда эцалга дIадех. ХIаьта вайцига уж резерваш кIезига яц. Вай республика мехка кхыча регионашта юкъе нах, къаьстта юрта баха нах дукхагIа бебарца белгала я. Мехка бахача нахах юрта баха нах кхоалагIа дакъа мара доацача, Нохч-ГIалгIайчене уж 60 процент хул. Цунна тIатоха деза бераш дара боарам лакха хилар. Дуккхача шерашка вай республике баха нах бебалга, уж балха дIа-хьа нийсбарал дукхагIа хиннад. Масала, X-чен XI-чен пятилеткашка баха нах 8 процент совгIа тIакхийттаб, хIаьта болхлой — 5 процент. Цунца республике общественно - пайдане болх бе могаргдола, бакъда, хьабе болх боаца нах дикка дукхагIа хиннаб.

XIX-ча областной партийни конференце из проблема къоастаяра лаьрхIа комплексни программа тIаийцаяр, хIаьта цу тIа лаьрхIадар сихха керда балха моттигаш хьае, заводаш, фабрикаш, йолаш йолча предприятей филиалаш хьалъе, цIагIара къахьегам дегIакхувла, и. кх. дI. Иштта лаьрхIадар вайцигара нах чIоаггIа болхлой низ эшача мехка регионашка дIахьежабе.

Цу лостамагIа тIатеIIа болх барах хоалуш дикагIча оагIорахьа хувцамаш хиннад. Духхьал укх тIеххьарча шин шера 24 эзар гаргга саг кхы тIа промышленносте, гIишлошъеча, бахача наха гIулакхаш дара сфере балха оттаваьв. Юрта боахаме болх бераш а дукхагIа хиннаб. Цига дукхагIча даькъе къахьегам вIаштIехьбаккхаран стимулировани яран йола прогрессивни формаш юкъейоалаяро новкъостал дир. Республика юртарча районашка: Гудермесе, Назране, Ножай-Юрта, Урус - Мартане, Шаьла хьалъеш латт геттара йоккха промышленни объекташ. Цар кастта кхы а дуккха эзараш нах общественни производствана юкъеоза таро лургъя.

ГIадвугаш да вай республике хьабе болх боаца нах мехка кхыча районашка къахьега дIахьежабара даькъе йоккха опыт Iоаяр. Вай долчара дIабахача наьха хьаьналча къахьегама лакха мах дика болх бир. Укх шера цига баха дIабаха безам бола дезалаш кхы а дукхагIа ба. Вай долчара дIабаха нах чIоагIа раьза ба шоаш нийдеча алапена, кердача хьалашта, моттигерча кулгалхоша, калининцаша шоаща леладеча гIулакхашта.

Сона хетаргахьа, керда дIадоладаьчун дика зIийргаш кIоаргга уйла а яь беча кхетам балара балхах хьахиннад. Наха даьсса хабараш ца а дувцаш, хаьддача предложенешца нийсача расчеташца тIабахаб.

Парте областной комитета дIахо а из дош теркаме лоаттадергда, хIана аьлча, бахача нахах цхьаннахьа балха доацаш дола дакъа общественни къахьегама юкъеозар, геттара лоархIаме да.

ВАЙ хIара денна беча балха тIа геттара лоархIаме долча цхьаькха цхьан деша теркам тIаоза безам бар са. Из къахьегамхошта, къаьстта кагирхошта патриотически кхетам лулга тоадар. Вай социалистически Даьхенцара цар безам чIоагIбе, низ болча, дуккхача къамех латтача вай паччахьалкхенах шоаш хьабаьнна хиларах цар докхал дерг-долаш хьалкхебе беза уж.

Гуччахьа ала деза, цу хьакъехьа а керда гIулакхаш де эшалгах, ерригача кхетам балара процесса перестройка е езалгах. Вайна эшац шаблонни стереотипаш, даьнна гIалаташ хьуладе гIерталга, эш вахаре долаш дар нийсеи гучахьеи дувцалга. Патриотически кхетам лулга талмастта а формально а леладарах хьахилар 1985 шера май бетта эскаре болхача вай республикерча кагийча наха хулигански, националистически гIулакхаш леладаьлга. Цунна бехке бараште доаггIа таIазар даьд. Цхьабакъда, из вайна йола лира урок я, цудухьа хIанз вай цу тайпара гIалат кхы воашкара далийта бокъо яц. Из хинна дукха ха яц, цхьабакъда, цунца гIулакх долча организацеша шоай болх дикка тоабаьб. ХIаьта а бокъонца дикагIча оагIорахьа хувцамаш хиннад ала хьалха да.

Уйла ел оаша. Республика городашкара, юрташкара эзараш кагий нахийи мехкарийи общественно пайдане болх беш бац. Ножай - Юртовски, Ачхой - Мартановски, Малгобекски, Октябрьски, иштта кхыча районашкара эскаре гIулакх де тIахьехаш болча кагийча наха юкъе цхьаннахьа балха боацаш лелаш дукха ба. КхувшбоагIараша ду уголовни зуламаш башха кIезиглуш дац. ХIаьта Назрановски, Сунженски, Малгобекски районашка цун боарам дегIабенаб.

Республика дуккхача юрташка культура учрежденей материально - технически база чIоагIъяьяц, культурно-просветительни балха боарам лоха ба. Автуры, СурхотIа, СоагIапча, Борзой, Курчалой, Галашке санна а иштта кхыйолча а юрташка кагирхошта мукъа ха сакъердамеи пайданеи дIаяхьарга гулбала моттигаш яц. Республикера ахахел совгIа йолча школашка юхххьанцара тIема кийчо яра базаш яц. Из бахьан долаш кагирхошта тIема - патриотически кхетам балара гIулакх мела лел.

Дукха ха йоацаш парте областной комитета бюро массе а оагIорахьара хьежай къахьегамхошта, къаьстта кагирхошта идейно - политически, интернациональни, атеистически кхетам баларга. КПСС городскойи районнии комитеташта, советски органашта, министерствашта, ведомствашта тIадиллад долаш дола кхоачамбоацараш дIадахара кхы тIа гIулакхаш чакхдоахалга. Моттигашкара болх тоабараи практически новкъостал дараи лаьрхIа КПСС обкома координационни совет вIашагIъеллай.

Тахан са шун теркам тIаоза безам хиннача дешаех цхьадараш мара дац вай дийцараш.

С. БЕКОВ,
КПСС Нохч - ГIалгIай обкома секретарь.

Кердача шера сийна къахьегама вахте а этта, дика совгIат кийчдаь накъабаьхка дукха болхлой ба Нохч-ГIалгIай гIишлон управлене Домостроительни комбинате. Царех цаI я комсомолка, отделочница, коммунистически къахьегама ударник Даудова Марем. Цхьа смена дIаяхийтац цо шийн норма 125 — 130 процент кхоачаш ца еш. Овсаре къахьегарал совгIа, ше кхоачашду балхаш а дикен тIехдикен мара хилийтац цо.

Хьинаре къахьегарал совца, юкъарча балха а доккха дакъа лоац Марема. ВЛКСМ ткъоалагIча съезда делегат а хиннай из.

СУРТА ТIА: отделочница М. Даудова.
А. АЙРАПЕТОВА сурт.

«Сеца латтача хьалера арайоалаш латт общество, мехка гIулакхаш чакхдахара тIадерзадаь дола советски наьха общественни хьинари бехктокхами тIа-тIа алсамбоалаш боагIа.

Дийнлуш доагIа цIенача, хила ма боаггIара болча къахьегама сий дар.

Общественни вахаре тIа-тIа чIоагIлуш латт доагIар чIоаггIа хьадехалга, критикеи самокритикеи, шеръеннай демократизми гласности.

Цхьабакъда, перестройка атта а цхьаккха новкъарле йоацаш а дIайодац. Деррига а массахана а лаьрхIа хиннача бесса сихха чакхдалац. Ширдаьннача тIемаца мара дIалац никъ кердачунна».

●

«Коммунистически парте Центральни Комитет тешаш я болхлой классо, ахархоша, интеллигенце, берригача советски наха — вай историе хьадда голатохача хана, хьалхагIа а цкъа хинна ца Iийннача хьисапе — лаккхара нравственни дикал, патриотизм, сатохаш безалга, хургдолчох тешаш хилар къахьегам хьа а гойташ, перестройка наькъагIа боккха гIа боаккхаргхиларах.

ТIаккха, шеко а йоацаш, хIаране вахар материально толашагIа а духовно дIаьхегIа а хурга.

●

«Вайна, коммунисташта, дилладац хьаьнаьхкаи манаьхкаи пIелгаш тIахьувкхалга». Нагахьа санна партийни организаци принципиальни отношеней ларда тIа латтача диззача вахарца яхе, хIаьта нагахьа санна коммунисташ, юкъерча темаех лаьца даьсса хабараш а ца дувцаш, хаьдда гIулакхаш кхоачашдеш бале, тIаккха тешшаме толам баргба. Кхоачамбоацараши айпаши бIаргагор, уж харцахьа лархIар кхоачам болаш дац, уж ца хилийтара долла хIама де деза. Коммунист авангардни лоархIам болаш хилар моллагIча тайпара хулаш дац, практически гIулакхашца гойташ да из».

ПЕРЕСТРОЙКА БIУХОЙ ХИЛА!

БЕХКТОКХАМ

Укх шера пхелагIча январе «Сердалос» кепатехаяр «Къувлачох — гуччахьа» яхаш корта бола ГI. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент» завода слесара -лекальщика, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутата А. Котиева статья. Массехказза йийшар аз из. Шийна, иштта ше санна хьаьнала къахьегаш, производствах дог лазаш болча болхлошта чIоагIа Iаткъаш, къувлаш долча шоай коллективе нийслуча кхоачамбоацарех дувц цо. Цу тIа цо мел дувцаш дар тIех деце, кIезигагIа доацаш доагIаш да тха коллективана а.

«Перестройка», «гласность», «демократи», «Iилман - технически прогресс елга сихдар» — хIара къахьегама коллектива болх боаггIача боарамагIа дIабахийтара, продукци дикагIа хилийтарга, къахьегама овсарле лакхъярга, производства эффективность айярга бода никъ хьахьокха къулба а хинна дIаэттад уж дешаш.

Укх шера цхьоалагIча январе денз ше-шийна финансировани ярен йиззача хозрасчетеи кердача системага яьнна болх бе йолаеннай тха фабрика. Мишта кийчо яьй коллективо кердача хьисапе къахьегара? Цу хаттара жоп дала хала да сона, предприяте специалисташта, берригача болхлошта. ХIана аьлча, экономически реформа чулоацам, цун маIан, цунах болхлошта а фабрикана а хургдола беркат хьадовзийтара хьалхагIе а йоаггIаш йола кийчо яьяц кердача системах нах дIакхетабеш производственни совещанеш, заняташ хиннаяц. Кхом бе а хьурмат де а Iомаденнадац, учёт а отчетность а хьалха санна лелаю, деррига хьалхагIа хиннача бесса дисад.

Ховш махиллара, «Вай производства дай» яха рубрика дIа а йолаеш, духхьашха «Сердало» газета тIа кепатеха араяьлар са статья. Цу тIа аз дийцар фабрика хIамаш тегарий балха Iаткъача кхоачамбоацарех дар.

Уж кхы а кIоаргагIа доашхаш, цар овла мичара хьабоагIаш ба массанена дIахойташ дуваца безам ба са тахан. Бокъонца бола производства дай шоаш лоархIаш, коллектива сий лакха лоаттадара шоай низ кхо ца беш къахьегаш бола нах кIезига бац тха фабрике. Цхьабакъда, шоаш хьадечох цар дог лелхийташ, коллектива болх боаггIача боарамагIа дIа ца бохийташ бараш а болаш ба. ХIана нийслу уж? Цу хаттара дола жоп лахара дукха уйла е езац. Шоаш даьр могийтандаь, предприяте кулгалхоша, партийнии профсоюзнии организацеша, царна уллув къахьегаш болча коммунисташа, болхлоша царгара доаггIашдар хьа ца дехандаь. Бехказа яла гIертац со а. Парте обкома, райкома бюро, фабрика партбюро член хиларах тарра, цу дешна лерттIа терко йиц аз а. Аз оалачул кхычо дIаоаладалар, аьнна хет, хIаьта тха фу бала ба, кулгалхошта ховш ма дий цар леладер, яха уйлаш йолаш ба вожаш.

Производствах дог лазаш болча наха цхьакха дича а де йиш йолаш хIама дац из. Харцахьча новкъа ваьнначунга, талмастта болх бечунга Iа леладер чакхдаргдац, ала декхарийла ва цIена къахьегаш мел вар, цунна хьалхашка дика хила а ца гIерташ. Цхьабакъда, хIанз укх сахьате из тхо долча деш дац. Цудухьа дIадахача шера къахьегама овсарле лаккъяра заданех лоархIаяннзар фабрика. Цул совгIа, лурчоргIа хинначул а лохагIа я из.

Коллектив ше-шийна финансировани ярен йиззача хозрасчетагеи яьннача хана вIалла мегаргдолаш дац дисциплина телхаелга. Нагахьа ди дIадодац итташ трикотажникаш балха хьабахка тIехьа ца бусаш. ДукхагIйолча хана тIехьабусараш а прогулаш ераш а цIаш а ба. ДIадахача шера прогулаш ярах доадир 1200 совгIа сага-ди. Дуккхача даькъе цар бехкагIа фабрика коллективо кхоачаш ца деш дисар Сийлахь - боккхача Октябра 70 шу дизара сийна пятилетка шин шера план кхоачашъергья аьнна тIаийца социалистически декхараш. ЛоархIаяьяц из ший потребителашта поставкаш яра долча договорни декхарех а, кхыдолча хьокхамий паччахьалкхен планах а. Цо къаьгга хьахьокх фабрикана цар бехкагIа хинна зе.

Прогульщикашта боаггIаш бола бехк ца бар баьхан а доацаш цIагIа Iелга традици а хинна дIадахад фабрике. Масала, дIадахача шера духхьал биъ бетта 62 прогул яьй Э. Гаракоевас, кхаь бетта 28 прогул яьй Ф. Батыровас, цхьан бетта кхойтта дийнахьа цIагIа Iийнай Ф. Хаутиева, кхаь бетта 23 прогул яьй З. Арсаевас, хIара бетта массехк прогул ю З. Хаутиевас. Уж санна бараш итташ ба тха фабрике.

Уж санна дола гIулакхаш нийслургдацар, предприяте кулгалхошка а ца хьежаш, болхлоша, общественни организацеша коллективе моттиг йоацалга царга дIахайтаре.

Ховш махиллара, тха болх тIехьатет, брак йола продукци арахецаш дуккха моттигаш нийсъяларо. ОТК болхлой оагIонгахьара лерттIа тIахьожам ца лоаттабарах соахка 15 претензи кхаьчар фабрике. Брак хиларах потребителаша дIа ца эцаш юхадайтар 38 эзар барзкъа. Предприятена 43 эзар сом зе хилар. Торгующи организаци хьежача ерригача продукцех 25 процент брак хилар, из дIаяхьийтарах дIатекхар 18 эзар сом гаргга гIод. Цун керттера бахьан да хIара декадагIа боаггIача боарамагIа болх а ца беш, бутт чакхбоалача хана фуннагIа даь а план кхоачашъе гIерташ, штурмовщина нийсъялийтар, тIахьожам мел балийтар. Брака никъ бехкалга цIенхаштта дIадех кердача система. Долче, брак ераш моральнии материальнии бехктокхаме увза беза. Цу гIулакха керте отта беза коммунисташ, активисташ, общественни организацеш.

Деррига а кхоачамбоацараш, фабрика коллектива бехкагIа нийслуш дац. Дукха моттигаш нийслу эшаш йола запасной оатхалаш, оасилгаш йоацаш болх сеца латташ. Тхона хьалха дIадахача шерашка запасной оатхалаш лоаттаеш хиннача предприятешка хIанз уж хьаяц. Цудухьа «Электроинструмент» заводе из хьаелга вIаштIехьдаккхха деза. ДIабахача декабрь бетта ерригаш а хIана яц, аьнна, йолча конвейерий коллективашта чIоагIа хало тIаэттар. ЙоагIача бесса учети отчети планови отдело ца лелаярах бIарччача бетта майкаш арахеца езача хьал тIа эттар тхо. Цу гIулакха кийчъяьяцар хIамаш тега машинаш. Цунах лаьца дукха дийцад оаха предприяте кулгалхошка, партийнии профсоюзнии организацешка. Цхьабакъда, хувцалуш хIама дац.

Вай мехка перестройка шерра яржаш латте а къаьнача Iаьдала карарабоалалац уж. Цудухьа ах-астагIа лелхаш болх беш хьайоагIа фабрика коллектив. Кхоане а ца ехкаш, чакхдаха деза хIанзарча хано дIадехараш: хьаю продукци дикагIа хулийталга, къахьегамеи производственнии дисциплина чIоагIъелга, хьалхалаттарий опыт шерра йоаржаелга.

Перестройка бIухой хила беза берригa болхлой. Коллективера дIадолалу хIаране сий далар. ХIаьта из хьаьнала къахьегарца, ший декхараш цIена кхоачашдарца мара хургдолаш хIама дац.

Д. ДЕРСИГОВА,
Назрановски трикотажни фабрика хIамаш тега мотористка, КПСС Нохч-ГIалгIай обкома член.

№ 1 ЙОЛА «АГИТАТОРА БЛОКНОТА»

Кепа а теха араяьннай КПСС Нохч - ГIалгIай обкома пропагандаи агитацеи отдела «Агитатора блокнота» хьалхара номер. Цу тIа дувц Нохч - ГIалгIайчен халкъа боахам 1988 шера дегIаболабара планах. «Агитатори перестройкеи» яхача рубрикана кIал кепатеха я «Союзавтоматстром» ВНПО завода участка воккхагIволча мастера, агитатора Г. Голикова «Кхы лоархIамегIа декхар дац» яха корреспонденци. К. Донскойс «Дешаца а ший хьокхамца а» яхача зарисовка тIа дувц «Электроприбор» завода идеологически балха энтузиастех.

1988 шера 14 феврале вай мехка белгалдоаккхаргда Аэрофлота ди. Цу дезача денна хетаь я КПСС обкома промышленно - транспортни отдела инструктора В. Емельянова «Миллионий транспорт» яха статья.

«Пропагандистски говзала лаборатори» яхача рубрикана кIал дика доашхаш дувц Наурски района «Наурский» совхоза политически просвещене кабинета общественни хьисапа беча балха опытах. Кепатеха я Грозненски мехкдаьтта института философеи Iилман коммунизмаи кафедра воккхагIволча преподавателa М. Твердохлебовай «Нравственни кхетам балара проблемаш» яха статья, г. Грозне КПСС Заводской райкома оргготдела заведующе В. Икрянова «Низ мел ма балийта» яха статья.

Р. ЗОЛОТАРЕВА.

ВАЙХ ТИЙША ДА

Парте ЦК апрельски (1985 ш.) Пленум чакхъяьнначул тIехьагIа тха парторганизаце балха тIа дикагIча оагIорахьа дукха хIамаш хиннад: даьсса хабараш, даьд, аьнна, алийтар духьа деш хиннар дIадоалаш латт. ХIанз кIезигагIа вIашагIъехк штабаш, комиссеш, хIаьта ший хана чIоагIа модни яр уж.

Перестройка дIайоалайича оаха дика кхетадир къаьнача IаьдалагIа болх бе йиш йоацалга. Цудухьа цIенхаштта уйла йир цхьайола решенеш кхоачаш ца еш хIана юс. Цун бахьан хиннадар цеховой партийни организацешта сов дукха «директиваш» Iочуталалга. Цу даькъе бехке яр завода партбюро, цун членаш.

ХIанз дукхха хIамаш кхыча тайпара ду оаха: партийни собранешка хаьдда дола гIулакхаш шерра гласность а йолаш дувц, предприяте кулгалхочунгара доаггIар хьадех мугIареча болхлоша. Наьха инициатива сомаяьннай, производства гIулакхаш тоадеча творчески предложенеш тела баьннаб уж.

Цхьаькха а да белгалдаккха дезаш. Хьалха цеха начальник, участка кулгалхо администраце хьахьожавеш хиннавале, хIанз из коллективо ше хорж. ХIанз теркам тIа ца бохийташ йитац болхочо енна предложени, цунна хетар. ХIара кIирагIа гуллу цеховой партийни организаце секретараш цу юкъа даьчох болхлошта отчет ялар духьа.

ХIанз партбюро заседанешка къестаду дешаш корта болаш хул. Дукха ха йоацаш цхьоалагIча цеха начальника заместитель В. Кудрявцев болхлоща гIожа ва, цунна лерттIа къахьегам вIаштIехьбаккха хац, яхаш заявлени язъяьяр болхлоша партбюро. Партбюрос бокъонца техкар из, Кудрявцев балхара мукъавалийтар. ХIанз цун когаметта болх беш ва коммунист А. Дьяченко.

Тха партийни организацена укх тIеххьарча хана карагIдаьннача дикача гIулакхех лархIа доагIа завода гIон бола боахам вIашагIболлар а. ХIанз тхоай теплица я тха, столове Iай а керда помидораш, нарсаш, кхыдола баьцадарааш хул. Совдаьнараш дарегIача маьхах болхлошка дохка а йиш хул.

Перестройка тха вахаре хоалу — перестройка прорабаш оала нах тхо долча тахан кIезига боацандаь. Атта никъ бац цар чакхбаха безар, хIаьта а, халонех кхерабенна тIехьашкабаргболаш-м бац уж.

Бакъда, перестройка еча тха балха тIа кIезига яц халонаши проблемаши. КхоачамбоагIараш дукхагIа да. Наьха бытовой, балха хьалаш чIоагIа во да. 1949 шера хьалъяь я тха завода корпусаш. Цудухьа тахан чIоагIа готта, йоккхача механизмашта дIа-юха ерза моттиг яц. Къаьна я станокаш, оборудовани.

Из деррига теркал а деш, завода реконструкци е соцам баьбар. ХIаьта цунга шортта ахча дIагIорг ма дий, из тхога дац. ХIанз хозрасчетага, ше шийна финансировани ярга яьнна завода коллектив, болх бе йолаеннайолаш вIаштIехьа дала мег тха цхьайолча цехашта реконструкци яра эшар вIашагIтоха.

Геттара кIезига хул тхо долча КПСС Старопромысловски райкома болхлой. Укх тIеххьарча цхьан-шин шера райкома секретарь-м хац сона, цхьаккха отдела заведующи, инструктор хиннавац тха заводе. Шоай кабинеташкара телефонаш а етташ «маьхера» указанеш тела-м хов царна. Укхаза хаттар отт: тха предприяти социально - экономически дегIаярца цхьаккха а гIулакх дац-хьогI КПСС райкома болхлой?

Ю. КОРОТИН,
Грозненски ремонтно - механически завода слесарь, партбюро член, КПСС Грозненски горкома член.

КЕРДАЧА ТОЛАМАШКА!

Коммунистех дола дувцараш

ЛАЬТТАН ДА

Лаьтта. Доккха да цу дешан маIан. Мала варгва долчa бесса из дийца? Мала варгва цун хам баь а цун мах баь а?

Яйза варгвоацаш дукха а йIаьхий а я лаьттан «къайленаш». Лаьттанцара болх атта бац. Цудухьа, массане вIаштIехь а далац дизза цунна гIулакх дIакхачийта, доагIар цунгара хьаэца, цун «оамалаш» Iомае.

Бакъда, цу деша маIан кIоаргга кхета а деш, дерригa вахар лаьттанца а долаш, цунах къаьста ди даккха ца могараш а нийслу вайна юкъе. Царех ва Наьсарен района «Октябра 40 шу» яхача совхоза нхоалагIча тракторни бригада бригадир, коммунист Евкуров Абукара Лахан.

Ткъаь итт шу совгIа ха я Евкуров Лахана юрта боахаме къахьега. Цун ший шовзткъе итт шу мара ца хилча, йоккха ха я из. Цо хьагойт Лахана балха опытах лаьца дукха дувца дезаш ца хилар. Керттерадар — таханарча дийнахьа сенца вах из. Са безам ба цу хьакъехьа лоацца дувца.

Аз кхетадечогIа, балха декхар кхоачашдаьд, аьнна, дика къахьегамхо ва ала дагIац. Болх беча метте-м фуннагIа а нийслу: декхар кхоачашдаь а ца Iеш, тIехкхоачаш деш а. ХIаьта, массайтта шера хьалхле а лелайий, цIаьхха цхьаккха а доацаш вусаш а хул. ЦIаьхха балха тIа аьттув баьлча цох доккхал а деш, е лийрхIар кхоачаш ца хилча вехе дIа а воалаш хилац визза вола къахьегамхо. Из санна моттиг нийсъелча ахархочун декхар да, дIахо пайда хьабаргбола наькъаш цахаддаш хьалеха, балха говзал дукхагIа Iомае, цунцара безам кхы тIа а совбаккха. Шеко яц, цох цунна доккха беркат даргхиларах. Иштта, шийна ховчох кхоачам баь ца Iеш, карагIдаьнначох дог а ца Iабаш, ди-тIехьа балха говзал лакхъеш хьабоагIарех ва вай вувца ахархо Евкуров Лахан а.

1961 шера денз, аз лакхе хьоахаьча бригадана кулгалдеш хьавоагIа коммунист Евкуров. Харц хургдац, цу дукххача шерашка паччахьалкхен планаши социалистически декхараши кхоачаш ца деш цу коллективо цхьа шу дIадахийтадац, аьлча. Цунна тешал ду боахама кулгалхоша, из бригада йовзараша. Соахка а хаоттама хьалаш дика ца хиларах духа халонаш духьалъовтташ моттигаш нийсъеннаяле а, во хиланзар бригада коллективо кхебаь хьувкъам. Масала, план 225 центнер йолча, хIара гектара тIара чуницар 400 центнер шекара свеклаш. Уж 120 гектара тIа кхеяьй бригадо. Иштта хIара гектара тIара планал 13 центнер дукхагIа яьхар фуалъяьха хьажкIаш. ТIехкхоачашъяьй бригадо кIа, кен, хьайбашта доакъара лаьрхIа хьажкIаш, кхыйола юртбоахама культураш кхеера планаш а.

Кхо шу да Евкуров Лахана бригадо къахьегам вIаштIехьбакккхара кердача методагIа къахьега. Белггалдаьнна хувцамаш хиннад укхаза цу юкъа. Лакхъеннай къахьегама овсарле, совбаьннаб наьха балхацара безам. Цунга хьежжа лакхденнад бригаде къахьегама толамаш а. Цунах доккха дакъа Лахана а доал.

Цудухьа бIайхача безамца дувц шоай бригадирах толашагIа болча механизатораша Беков Iусмана, Албаков Мухьмада, Варкинхоев Джамбулата, Беков Бахьаудина, Дзауров Висан-Гире, иштта кхычар.

— Тхоца дагавоацаш цхьа ког Iоловзац цо, — йоах цар, — моллагIа а шеде лаьрхIар, хьалхагIа тхога а хаьтте, тха массане дага фуд а хьаже, тIаккха мара чакхдаккхац. Цу гIулакхо тха дегаш гIоздоах, цунга хьежжа дикагIа къахьега а дoгдоагIа.

ШийтталагIча пятилетка кхоалагIча шера тIаийца декхараш кхоачашдаь а ца Iеш, тIехкхоачашде а лаьрхIад Евкуров Лахан керта латтача коллективо. Таханарча дийнахьа тIехдика ремонт а яь кийчон мугIаре дIаоттаяь латт бригада ерригa тракторaш, комбайнаш, иштта кхыйола юртбоахама инвентарь. Аьха, хьаьндаь, агротехнически бокъонаша дIа ма деххара, гIулакх дIахачийта, кийчдаь Iодиллад дерригa а лаьтта. Бригада къахьегамхой тахан а тIехьа кийчча ба кхашкара балхаш дIадоладе.

Ше коммунист хиларга хьежжа, принципиальни ва бригадир. Балха тIа хIаранегара доагIар чIоагIа хьадехаш, шишболаш вале а, цхьабакъда, нахаца кIаьда, Iимерза, эзделаца ва. Из кийча ва моллагIчоа а шийгара гIо-новкъостал дIакхачийта, дешаца а гIулакхаца а из хьаллаца, къувлар, новкъадар фуд ха, из чехка нийсача новкъа ваккха. Ший коллективах санна дог лаз коммуниста Евкурова беррига боахамах а. Совхоза парткома член хиларах тарра, дукха а лоархIаме а да цунна хьалхашка латта боахаме юкъарча вахара гIулакхаш. Цхьабакъда, царех а, ший керттерча балхах санна, дика лоархIаву из.

Цудухьа коллективе меттел, юртарча наха а сийдеши лоархIаши ва Евкуров Лахан. Йоккхача ТIой-Юрта нагахьа саг хургвац из волча ца воагIаш, цунца дага ца воалаш. КIезига бац дег тIара цун баркал оала юртахой.

Укх наькъа Л. Евкуров бIаргаго са вIаштIехьдаланзар. Из хIанз цIагIа вац, Москве ВДНХ вахав. Цхьабакъда, совхоза кулгалхоша, Лахана коллективо, цун юртахоша дукха дийцар сога цун вахарах а къахьегама наькъах а лаьца. Бокхача безамца вувцар цар шоай юртахо, новкъост, къаьна механизатор, коммунист Евкуров Абукара Лахан.

Даьхено дезача совгIаташца белгалбаьккхаб ахархочун хьанала къахьегам. Цунна еннай Къахьегама ЦIеча Байракха, Къахьегама Сийлен II-чеи III-чеи степена орденаш, ВДНХ-а медаль, кхыдола совгIаташ.

Иштта сийрда а бIаьха а ба коммуниста - ахархочун къахьегама никъ. Цхьабакъда, эггара халагIа бола никъ цун вахаре кхы а хьалха ба. ВIубенна водаш ва из новкъа ваьнна!

М. МАГОМЕДОВ.

Грозный станце локомотивни депо цехашта, участкашта юкъе дикагIчарех лоархIаш я Шатеев Владимир Анатольевича кулгалду электромашинни цех. Цун коллективо толаме кхоачашдаьд ший социалистически декхараш. Ханал кхеди хьалха 29-ча декабре рапорт деннад цо дIадахача шера план ше кхоачашъяь хиларах, хIаьта хьадаьча ремонтии балхий дикал лакха а я.

Цу боккхача толама доккха дакъа юкъедихьад слесараша Бахаев Ахьмада, Линк Эдика, Начхоев Салаудина, Гелеверьев Леонте, Камышанов Владимира, кхычар.

Къахьегаме шоашкара масал луш, къонача слесарашта шоай балха опыт, говзал дIайовзийташ къахьегаш ба производства ветеранаш Шпак Юрий Федоровичи Алексеев Анатолий Дмитриевичи. Уж шаккхе а ба 11-ча пятилетка ударникаш, коммунистически къахьегама ударникаш. Шоай сменни нормаш хIара дийнахьа 20—30 процент тIехкхоачашъю цар шинне а.

СУРТА ТIА: производства ветеранаш Ю. Шпаки А. Алексееви.

Р. АУШЕВА сурт.

«Обществе хулаш латтача процессел тIехьайиса йиш йолаш яц парти. МоллагIча участке йиса а, хIана аьлча, из тIехьаюссаше, гIулакх юхмаччахьа доал, нийса доаца хIамаш хьахул. ХIаьта парти ше хила еззача хилча, цо бизза пайда эц ший потенциалах, ший авторитетах, ший таронех, цудухьа цу процессе авангардни позицеш а луьц, «дIа ма хеца», ма ле, пурам ма ле, ак ала, дIадаккха яха принцип а ца лелаеш. ДIахьалхашкахьа кхувлаш хила еза парти. ХIаьта из де йиш йолаш а я из, хIана аьлча цунга я йоаггIаш йола потенциал—кадрови а, теоретически а, политически а, моральни а».

ХОЗРАСЧЕТА—ШЕРРА НИКЪ

ДЕ ДЕЗАРАШ А КIЕЗИГА ДАЦ

Вай мехка дIакхаьча ца Iеш, доазол арахьарча 27 мехка йода Гудермесски медицински инструментий заводе арахеца шин бIаь тайпал тIех йола продукци. Вай мехка духхьал из завод мара яц Илизарова аппарат арахецаш. Дунен халкъашта юкъерча ярмарке дошо медаль енна я из. Вай мехка а доазол арахьарча мехкашка а чIоагIа хоатташи дика дIаэцаши я уж аппараташ.

Цхьа шу дизад предприяте коллектив хозрасчетеи ше-шийна финансировани ярей системагIа болх беш йола.

— Хозрасчетагеи оахош тхошта финансировани яргеи довлара чIоагIа кийчо йир тха предприяте болхлоша, инженерно-технически болхлоша, гIулакхерча наха, — аьлар завода директора С. А. Казаряна. — Тоайир ерригa технологически процесс, ерригача звеньяшка болх вIаштIехьбаьккхар.

Уж балхаш дешшехьа дIахьошдар экономически дешар, коллектива болхлошта кхетам лулга. Цу лоархIамеча гIулакха керте эттар партком. Цу балха юкъеэзар производственни участкай кулгалхой меттел, беррига болхлой. Уж дIаккхетабир хозрасчетах, цунах практически хьахургдар фуд дIахайтар. Производствера гIулакхаш тоаденна ца Iеш, социальни хьалаш а тоалургхиларах дола масалаш доаладир. Чакхъяха езача мероприятей хоадамболлаш йола план оттайир.

Долче, цу кердача системагIа къахьегача предприяте коллективо даьр фуд? Цу юкъа цо баьча балхага хьежача къаьгга гуш да, белгалъяьха цхьайола мероприятеш чакх па яьхалга. Цудухьа дIахо йодача хана кхы а чIоагIагIа тIагIертта къахьега деза мугIарерча болхлочунгара кулгалхошка кхаччалца бараша. Тахан царна массанена а къаьгга гуш да дIадахача шера кердача системагIа болх беча хана нийсденна кхоачамбоацараш.

Кердача системагIа болх баьча дIадахача шера завода коллектив толаме лоархIайир паччахьалкхен планах. ЛурчогIа хиннaчул 2,6 процент дукхагIа маьхалъяьккхар продукци. Оттабаьча боарамал дикка дукхагIа хилар арахийца халкъа эша товараш. мах а эцаш бахача наха деш дола гIулакхаш 2-8-эза дукхагIа хилар. Паччахьалкхенна баь пайда хилар цхьа миллиони 173 эзари сом е лурчогIчул ши бIаь эзар гаргга сом дукхагIа, материальни стимулироване фонде дIачудахийтар а дукхагIа хилар.

КарагIдийнна толамаш дика дале а, эсала лел бригадашка хозрасчет юкъейоалаелга. Из нийслу кердача хьисапе болх вIаштIехьбаккхара шоашта тIалатта бехктокхам боккха хилар цхьаболчар кхета ца дарах.

Из бахьан долаш нийслу йоагIачул дукхагIа къахьегамеи материальнии ресурсаш дIаухийташ. Из деррига а фу дича дIадоаккхалургдартеш? Цу хаттара жоп дала атта дац. Ховш махиллара, хозрасчетагIа болх белга шаьрра дIадаха йиш яц, нийса учет лелаеш ца хилча. Кердача системага довлача хана цу гIулакхех дIаккхетабанзар беррига болхлой. Къаьнача IаьдалагIа къахьегара йолча метода тIара йоалалац предприяте коллектив.

Хозрасчета системага довлар чоалхане доацаш лерхIалга цIендаь дIадаккха деза. Бийдал. оборудовани, машинаш йолаш я — къахьега, план кхоачашъе, аьлча доалаш дац из. Хозрасчет — болх вIаштIехьбаккхара йола керда форма я. Хьалхарча даькъе цу системагIа болх берашкара дIадех хьокхамаш тIа-тIа дикагIа хулийталга. Из доагIаш да арахеца продукци дикагIа хилийтара, цунга дIабода мах лохбара, иштта кхы дIахо а. Цу лостамагIа хьинаре къахьегаш бола болхлой, службаш кIезига яц. МоллагIйолча участка коллективо мело йича, халахете а, из санна дар нийслуш да, тIаккха зе хул. Кердача системага яьннача 1987 шера ритмичнегIа болх беш хилар завода коллектив. Цунах кхоачамбаь Iе йиш яц. ТIа-тIа лакхъе еза темпаш, сихагIа дегIаккхувла еза производство.

Хьалха дIадахача шерашка, хьакхаьча керда техника караерзаеш бетташ, шераш доахар. ХIанз из, цхьаккха дича а, хила йиш йолаш дац. Де дезар ший ханнахьа хьа ца даро болх тIехьатетт. Цу хьакъехьа къамаьл хилар са КПСС XXVII съезда делегатаца, Къахьегама Сийлен шоллагIчеи кхоалагIчеи степена ордений кавалераца, токарий - револьверщикий бригадираца Г. Ф. Кириченкоца. Шоай болх эргабаккхарах лаьца цо дувц:

— Тха бригада кхычох дIа а теха, йоккхагIйола коллектив хьайир. ХIанз тха бригаде къахьегаш ба фрезеровщикаш, слесараш, токараш, шлифовальщикаш. Из гIулакх далехьа хадданза тха бригада графикал ши бутт хьалха а яьнна паччахьалкхен плани тIаийца декхараши тIехкхоачашдеш яр. ХIаьта тхох хьатеха вож бригада дукххача хана планах лоархIа ца еш хьайоагIарех яр. Шу чакхдоалача хана тха бригада вокхох дIатохалехьа хьабе болх а боацаш юсар, долче, графикал тхо хьалхадаьнна хилара чотагIа кхоачашйора оаха шера план. Цудухьа тха бригада кхычох дIатехар, цунга а план кхоачашъяйтар гIоне. Цхьабакъда, е йоаггIача бесса йоакхо йинзар болхлошта юкъе бу кхетама болх вIаштIехьбаккхара, цудухьа хила мабеззара коллектива болх вIаштIехьбаккха низ кхачанзар. Долче, тIехьабусарашта юкъе долаш болх бе доладелар тхо. Цун керттера бахьан дар шу доладелча денз ноябрь беттага кхаччалца ший ханнахьеи эшшача боарамеи цIена трехлопастни хьастамаш арахеца вIаштIехьа ца далар. Слесараш алапи доацаш бисар, лохделар кхыча болхлой алапи а. Цу гIулакха бехке бар шоай ханнахьа оарцагIа ца баьнна мастер, цеха начальник, керттера технолог, кхыбола специалисташ.

ХIанз цу участке болх беш керда мастер ва. ДIадахача шера тIеххьарча шин бетта стабильно болх беш хилар бригада коллектив. Ремонт во ю, яхаш, болхлоша дувцаш дар а бакъхиннад. Цул совгIа болхлой шоаш а Iомабеннабац оборудованех боаггIача хьисапе пайда ийбе а цунна доаггIача тайпара доалде а.

Машинашъерий болх дукхагIйолча хана юкъагIбоах хан-ханнахьа металл ца хиларах. Эшшача хана болхлошта металл лоаттаду оаха, яхаш, дувц предприяте Iалашон отдела начальника Ш. И. Сулейманова. Цхьабакъда, бокъонца цу гIулакхага хьежача гуш да из иштта доацалга. ДукхагIйолча хана болхлошка металл хьакхоач бутт чакхбоалача хана. Цу хана дIайолалу штурмовщина.

Предприяте юкъарча, иштта партийни собранешка болхлоша чIоагIа сагота а болаш дувц мастераш, технологаш цехашта эшачунга хьежац, яхаш. Цар дувцачунга цхьайолча хана ладувгIац юкъерча звена кулгалхоша. Цудухаь К. Махцаев керте латтача бригадера, кхыча коллективашнара дIабувлаш дIаух болхлой. Хувцамаш хургхиларах тешац уж. Укх тIеххьарча хана лакхе цIераш яьха бригадера болхлой а са айденна ба, болх дикагIа а лел. Хозрасчетага баьннaчул тIехьагIа йиъ бригада вIашагIа а теха, царех хьаьй цаI. Цар массане а цхьана къестаду планироване, Iалашо яра, кхыдола дешаш.

Бригадера нах кийча бийте кердача хьалашка болх бара, ловзий-те царна керда хьалаш? Цу гIулакха уйла яьяцар кулгалхоша. Из бахьан долаш бригаде халонаш нийсъелар. Балха тIа буxсоцаш хьахулачох тела доладелар алапи, хIаьта цар дуккха йола оатхалаш промежуточни операцешка юсар. Цудухьа болхлоша ийду алапеш кIезига дар. дIааха болабелар болхлой. Бакъда, дукккхача хана денз укхаза къахьегаш бараш юхебисар. ХIаьта а бригада коллектив планах лоархIаеш яц, шоай декхараш ремонтни служба, контролераша, технологаша кхоачаш ца деш хиларах.

— Бригадаца цхьана болх беш а ва со, — йоах мастера Ш. А. Альмурзаева, — массане санна къахьегаме лоацача даькъа коэффициентага хьежжа алапи а ийду. Къахьегама дисциплина чIоагIъеннай коллективе. Болхлоша дика кхетадаьд шоаш хьинаре къахьегарга хьежжа алапи лакха хургдолга. Деррига дешаш оаха къестаду коллективно. Ханханнахьа вIашагIа а деттaлуш, ювц оаха нийсъенна тайп - тайпара проблемаш, уж къестаяра хIаране малагIа дакъа юкъедихьад. Иштта болх барах тха коллектива болх денгара денга тоалуш боагIа.

Н. БОРИСОВ,
тха штате воаца корр.

ПАРТИЙНИ ВАХАР: ПЕРЕСТРОЙКА ОПЫТ

Сунженски района боахамашта юкъе тахан хьалхалаттачарех я В. И. Ленина цIерагIйола колхоз. Ханал хьалха кхоачашъяьй цо карарча пятилетка хьалхарча шин шера юртбоахама продукци йохкара план. Дикка дукхагIа дехкад дулх, шура, баьцадаараш, сом. ДIадахача шера йокъал оттар бахьан долаш ялат хьийкъадеце а шин шера дIачуденнар лаьрхIача планови заданеш кхоачашъе вIаштIехьданнад колхоза.

Лакха я укхаза лаьтта леладара культура. Района кхыча боахамашка эцачул шоза-кхоза дукхагIа пайда эц оахача хIара 100 гектара тIара. Масала ,соахка 100 гектар оахам тIара яьккхар 527 центнер шура, 98 центнер дулх.

Мишта вIаштIехьдаьннад боахама уж толамаш даха, малагIа дакъа юкъехухь цу гIулакха партийни организаце?

ЛОА а делхаш, машена чарх халла мара дIа ца кхасташ ди дар тхо Серноводске хиннар.

— ХIанз бригаде гIоргда вай, — парткома секретара Ю. Ибраиева аьлча, тхо цкъарчоа цецдаьлар. КIал лоа, шийла... Тахан мо долча дийнахьа цига мала хургва, аьнна хетар. Цхьабакъда, тхо гIалат даьлар. № 2 йолча транспортно - кхаш леладеча бригаде ков дизза нах бар. ЦаIаш кхашка органически удобренеш дIаувзаш боахкар, вожаш техникана ремонт еш бар. Дукха ха яллалехьа делкъийна хIама даа ха хьатIа а кхаьча, массава стане гулвелар.

Шелалах кхера а денна, шо цIагIа Iийна хургда мотташ дар тхо аьлча, цхьанне аьлар:

— Фу шелал ювц оаш? Шийла я, яхаш, шоай коакарта ара ца доалаш дагIаргдий шо?

Укхаза дагадехар тхьовра парткома секретара даь къамаьл. Парткомо ший балха тIа керттера дар фу лоархI, аьнна, оаха даьча хаттара жоп а луш, цо аьлар:

— Наха кхетам балар. Эргалонаш йинза яргйоацилга царна дIахайтар.

ДIаьннай хьалха хинна мекъал, хIама бе-башха ца хетар. Iуйрийна балха хьа а вена, саррахьа - чувахача далац гIулакх. ХIанз балха яьккхача ханах телац ахча, хьадаьчох тел. ДIаьннай низагIа нах балха арабаьха ха. Юкъеенай коллективни а дезала а подряд, хозрасчет, ше-шийна финансировани елга. Из да тахан керттера дар. ХIанз хIаранена хов болх тоабарга хьежжа мара вахар а тоалургдоацилга, рузкъа сигалара Iочу ца кхувсилга.

— Хьалха даггара къахьийгача а бетта 170—200 сом мара даккхацар саго,—йоах звеньевойс Ю. Эгиева. — Подрядни хьисапе болх беча тха звенос хIанз шозза-кхозза дукхагIа эц ахча, цул совгIа шортта ялат, хьайбашта доакъар лу. Хьахулачунга хьежжа болх бе дог а доагIа.

ДIаяхача пятилетка цхьана шера а кхоачашйинзар колхозо баьцадараш дохкара план. БIарчча хьанийцача пхе шера задани ах совгIа мара кхоачаш ца еш йисар.

ШоллагIа шу да колхозо баьцадаараш кхеделга дезала подрядагIа леладу. 153 дезал ба укхаза уж кхедеш. Балха керда форма юкъеечa гIоне хувцаденнад гIулакх. ХIанз баьцадаараш кхедара заданеш тIехкхоачашъю боахамо. Цхьаболча дезалаша шишша нормаш чуэц кхашкара. Царех ба хохаш кхебеш йола М. Канташева, Ч. Ахтахановай, М. Гайрбековай, помидораш кхееш йола А. Асаевай, А. Сусуркаевай, М. Шамсадовай дезал.

Баьцадаараш кхедарах дувцаш парткома секретара дагалувц болхлой ца тоъаш лелаяь халонаш:

— Из йоккха проблема яр, — йоах цо. — Дийнахьа цкъа е шозза юрта гIолла чакхдовлар тхо нах балха арабоахаш. Цох а хIама хилацар. Алапеш лоха да, яхаш, нах раьза бацар болх бе. Уж бакъ а лувра, хIана аьлча; Iурра денз сарралца къахьийгача хьаэцар 3—4 сом мара дацар. Кхы да веларгволаш дацар кхычахьара хьатIакхувлача наха, студенташа деш хинна новкъостал а. ДIадодар дукха дале а, хьахулар кIезига хулар.

Кхы де хIама а доацаш бисачул тIехьагIа боахама кулгалхоша лаьрхIар баьцадаарий лакха хьувкъам кхебеча боахамий опыт хьаэца, шоай хьалашка хьежжа цох пайда эца.

ТIаккха колхоза кулгалхоша — председатела, парткома секретара, профкома председатела цхьацца гектар лаьтта хьа а ийца, цу тIа баьцадаараш кхеде аьнна шоайла соцам бир. Нах шоашта тIехьабаха даь хIама дар из. Дукха ха ялалехьа царна дерригa даьдаьннад, дерригa шаьра да. Из иштта дац. Дукха да хIанзачул тIехьагIа кхетаде а кIоаргде а дезаш. Цох дика кхет партком. Дика хувцамаш тIеххьа юртарча кхы а массехк саго хьаийцар участкаш. ВIалла ца хиннача бесса беркат чудера цу шера кердача хьисапе болх беш хиннача дезалаша. ДIадахача шера баьцадаараш леладеш дола дерригa а кха дезалашта подрядагIа дIаделар. Иштта бригадни подряда хьисапе къахьегам вIаштIехьбаьккхар ялат кхедеча, хьайбаш леладеча.

АЛА йиш яц укхаза дерригa даьдаьннад, дерригa шаьра да. Из иштта дац. Дукха да хIанзачул тIехьагIа кхетаде а кIоаргде а дезаш. Цох дика кхет партком. Дика хувцамаш

Хьалха латтачар опыт шерра дIайовзийт боахаме. Цох дувц партийни а болхлой а собранешка, гойтара агитаце тIа, пенгазеташ тIа. Хьаэцаргъя вай № 2 йола тракторно - кхаш леладу бригада. Цун стане къаьгга гуш да хIаране болх мишта бу. Укхаза я депутатски поста уголок, бIарг тIаоттаргболча хьалтеха доахк коллектива социалистически декхараш.

Хьалхалаттачарех дувц «Царца нийсле» яхача стенадо. Социалистически яхьа экрано дувц колхозо а бригадо а даьхача толамех, къоастадаьд баьча балхах хIарнега кхоачаргдар.

ГIулакх довзаш дола кердa низаш юкъедахкарца чIоагIлу партийни мугIараш, тоалу дисциплина. Цунга хьежжа хул коллективера партийни влияни а перестройка еча партийни организаце юкъехьош дола дакъа а. Наьха политически сакхетам, профессиональни говзал лакхъяларга хьежжа таро хул эшаш йола кадраш хьахержа а уж балха дIанийсъе а. ТIеххьарча хана балха юкъебаьхкаб хьинар дола, гIулакх довза коммунисташ. Царех ба: тракторно-кхаш леладеча бригадай кулгалхой А. Умаров, Р. Лулаев, № 2 йолча МТФ заведующи О. Эдиев, керттера зоотехник Дешнеев, керттера экономист I. Хацнев, баьцадаараш леладеча бригада бригадир С. Асаев. Цар кулгалдеча коллективашка чIоагIа я къахьегама дисциплина, хIара шера кхоачашъю юртбоахама продукци яккхара шоашта енна заданеши социалистически декхараши.

ХАЛА УРХЕ

деча, коллективана кхетам луча хьалха латтараш, шоашкара хьокхам а гойташ къахьегараш коммунисташ ба. Йоккха яц колхоза партийни организаци — верригa 42 саг мара чувагIац цунна, цхьабакъда, йоккха я цо коллектива еш йола влияни. Партийни организаце теркама кIал доацаш цхьаккха хIама дац боахаме. СтруктурагIа диллача партийни организаци екъаеннай кхаь даькъа — хьайбаши кхаши леладеча, автогараже вIашагIъехкай цехови организацеш. Цул совгIа, производственни участкашка болх беш я ялх партийни группа. Боахама экономика айяра тIалестабола коммунистий организаторски а политика - кхетама а болх оттаьча перспективни планагIа бу.

Коллективе дукха ба шоашкара масал а гойташ хьинаре къахьегаш бола коммунисташ. Царех ба парткома член, къахьегама Цiеча Байракха, Октябрьски революце орденаш лелаеш вола механизатор В. Элимханов, Къахьегама Цiеча Байракха, Къахьегама Сийлен 3-ча, 2-ча степена орденаш лелаеш вола С. Ачханов, парткома член, райсовета депутат, Къахьегама Сийлен III степена орден лелаеш вола къона механизатор А. Элькиев.

ЦIераш яха, хоастабе мегаргболаш ба коммунисташ механизатораш З. Лукаев, Л. Итаев, Д. Ибрагимов, дояркаш Я. Бесиева, А. Алдамова, дукха а кхыбараш.

Партийни балха тIа белггала толам баьккха бале а, хIанз а хьалха да цох кхоачам а баь Iоховша. Из дика кхетадеш я партком а цун секретарь а. ХIанз а цIенхаштта хьадехац къаьнача IаьдалагIа болх беча коммунисташкара. Из гIалат ваьлча, ледарло бIаргаяйтача цох боагIаш бола мах ца беш моттигаш нийслу.

Болаш ба дош далара тIера а, цхьабакъда, из кхоачашде бицлуш бола кулгалхой, специалисташ. ХIаьта фу сий хургда деша да воацача кулгалхочун, къаьстта коммуниста? ТIеххьарча хана парткомо дукхагIа теркам тIаухийт цу тайпара гIаладаш коммунисташкара ца дувлийтара. Парткома заседанешка ладувгI партийни этика телхаеча коммунистий отчеташка, характеристикаш увттаю, партийни взысканеш ю. Иштта партийни бехктокхаме эзаб коммунисташ С. Ажигов, З. Ажигова, С. Музаев, З. Баталов, Я. Айдамирова, кхыбараш. ХIаьта шоашта тIадилла гIулакх кхоачашдеш боаца коммунисташ балхара дIабаха аьле рекомендаци лу колхоза правлене. Балхара мукъбалийтаб колхоза керттера зоотехник Асаев, керттера бухгалтер Баталов, № 2 йолча тракторно-кхаш леладеча бригада бригадир Музаев, цу бригада учетчик Бесиев, кхыбараш. ХIаьта царех шиъ — С. Джавбатырови К. Асаеви партера дIа ца баьхача цо боалаш моттигаш а хиннай.

Коммуниста сий а лоархIам а хадданза айбара тIехьа къовсам лоаттабу парткомо. Парте хьаийбу нах къаьстта тохк укх тIеххьарча хайа. Кхаши хьайбаши леладераш хьалхарча аргIагIа хьаийбу парте. Карарча пятилетка хьалхарча шин шера парте хьанийцача 13 сагах аханел дукхагIа бараш уж ба.

ТIАДИЛЛА гIулакх кхоачашдарах бола бехктокхам айбара боккха лоархIам болаш я коммуниста еш йола отчеташ. Хьалха укхаза кхоачамбоацараш дар. Отчет ечун болх кIоаргга тахкацар. Моттигаш нийслора партийни принципиальность а йолаш дош къоаста ца деш, къаьстта юхаувзалора коммуниста-кулгалхочо отчет еча хана.

ХIанз хувцаденнад гIулакх. Отчет еш болча коммунисташта характеристикаш увттаю, парткома заседане чIоагI а еш. Цар тIа белгалдоакх КПСС члено перестройка яра деш дар, цун бехкагIа юкъагIдисар, цун шийна а новкъосташта а дIадовзийт цох доалла дикадар а, во дар а. ТIеххьарча шин шера шоаш беча балхах отчет луш хиннав 12 саг, царна юкъе колхоза кулгалхой а керттера специалисташ а болаш. ХIаранега доаггIар юхьдуххьал дIааьннад, болх тоабелга хьадийхад. Колхоза правлене председатель ма вий, аьнна кховаь витанзар коммунист Ш. Чилаев а. Цунгара хьадийхар хиш дехкача лаьттах дикагIа пайда эцалга, къахьегача наьха дукхагIа йоакхо елга, халача балхашта механизаци елга. Бехк баьккхар из кура ва, аьнна. Из иштта хетаргдацар председатель дукхагIа наха юкъе хуларе, царна фу эш, фу хет ховре, йоахар коммунисташа. Критика ца еш бисанзар парткома секретарь Ю. Ирбаиев, керттера экономист I. Хацнев, кхыбола кулгалхой. Учет нийса лелаяц, эсала бу кхетама болх, экономически анализ еча бюро балха эффективность лоха я, аьнна, бехк баьккхар царех коммунисташа.

Партком тIаийца соцам а цига хинна къамаьл а тIехьале йоацаш дисанзар. Ювцача участкашка дукха ха ялалехьа дика хувцамаш хилар.

Партийни организаце ший керттера декхар лерхI хьинар дола, тIа-тIа шерлуш йоагIача демократе хьалашка болх бе ховргдола нах хьа а хержаш, уж балха тIа дIанийсбелга. Цхьаькха оагIув а я партийни организаце теркалъеш — даьчох доккхал а деш, болх мел па болийтилга. КIезиг-дукха даьха а, хIара дийнахьа хьокхамаш алсамдоахилга.

Бригадни, дезала подряда хьисапе болх вIаштIехьбаьккха бале а, перестройка хьалхара зиргIаш гуш дале а, кIезига дац колхозе хIанзачул тIехьагIа де дезаш дар. КIоаргга йовзац укхаза хозрасчета принципаш — ше шийна финансировани елга. ПланагIа доагIачул дукхагIа да продукци йоаккхаш дIадохийтар а.

— Уж кхоачамбоацараш долга ховш да тхо, — аьлар Ю. Ирбаиева тхо къасташ. Цудухьа цIенхаштта тоабе дага да тхо экономически служба болх. Цхьакха а партийни организаци юстара латта йиш йоацаш я укх деношка тIаийца хургдолча колхоза Устава проект. Цох ала тха колхозхой а коммунистий а хIама хургда, аьнна, хет сона.

М. МУТАЛИЕВ,
М.-Б. ЦИЦКИЕВ,
тха спец. корр.